



Briselē, 17.9.2020.
COM(2020) 575 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI,
PADOMEI, EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI, EIROPAS EKONOMIKAS UN
SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI, REĢIONU KOMITEJAI UN EIROPAS
INVESTĪCIJU BANKAI**

2021. gada ilgtspējīgas izaugsmes stratēģija

I. Ievads

Covid-19 pandēmija pasaulē ir izraisījusi pēkšņu un dziļu recesiju. Neraugoties uz spēcīgu, koordinētu un inovatīvu reakciju valstu un ES līmenī, joprojām ir daudz neskaidrību, jo īpaši par to, cik ilgi šī krīze turpināsies un kā tieši tā ietekmēs mūsu dzīvi un ekonomiku. Mums ir jāaizsargā Eiropas iedzīvotāji, viņu veselība un darbavietas, vienlaikus nodrošinot taisnīgumu, noturību un makroekonomikas stabilitāti visā Savienībā. Lai gan pandēmija ir skārusi visas dalībvalstis, tās ietekmes apmērs, kā arī atveseļošanās temps un potenciāls dažādos reģionos ievērojami atšķirsies.

Komisijas 2020. gada vasaras ekonomikas prognozē paredzēts, ka eurozonas ekonomika 2020. gadā saruks par 8,7 % un 2021. gadā atgūsies par 6,1 %, savukārt ES ekonomika 2020. gadā saruks par 8,3 % un 2021. gadā pieaugs par 5,8 %¹. Arī nodarbinātība otrajā ceturksnī samazinājās vairāk nekā jebkad agrāk, lai gan daudz mazāk nekā iekšzemes kopprodukts, ņemot vērā līdz šim nepieredzēto atbalstu, ko dalībvalstīs un ES sniedza jaunais *SURE instruments*², un nepieredzēto elastību kohēzijas politikas fondu izmantošanā saskaņā ar Investīciju iniciatīvu reaģēšanai uz koronavīrusu³. Ekonomikas perspektīvas ir ļoti atkarīgas no pandēmijas attīstības un saimnieciskās darbības ierobežojumiem tās apturēšanai. Politikas atbalstam valstu un ES līmenī būs izšķiroša nozīme ekonomikas atveseļošanā. Šajā sakarā ir paredzams, ka Eiropadomes vienošanās par nākamo daudzgadu finanšu shēmu un *Next Generation EU*, kas panākta 2020. gada 21. jūlijā, dos pozitīvu stimulu izaugsmes un nodarbinātības perspektīvām. Savienības un dalībvalstu līmenī mums tagad ir pēc iespējas labāk jāizmanto šī vēsturiskā vienošanās.

Savienības reakcijai ir bijusi izšķiroša nozīme. Pašlaik notiek sarunas starp Eiropas Parlamentu un Padomi par nākamo daudzgadu finanšu shēmu un jauno instrumentu *Next Generation EU*, lai steidzami pabeigtu darbu pie visiem tiesību aktiem. Šis darbs ir jāpaveic līdz 2021. gada 1. janvārim, lai programmas darbotos laikus. Lai panāktu strauju un ilgtspējīgu atveseļošanos, ir ļoti svarīgi pilnībā izmantot ES budžeta jaudu. Ir būtiski, ka pēc tam, kad Padome būs pieņēmusi lēmumu par pašu resursiem, tas būs jāapstiprina visām dalībvalstīm saskaņā ar to attiecīgajām konstitucionālajām prasībām, lai Komisija varētu sākt aizņemties tirgus finansējumu *Next Generation EU* programmu finansēšanai. Tāpēc *Next Generation EU* ātra ieviešana ir ļoti atkarīga no šīs savlaicīgās apstiprināšanas.

Atveseļošanas un noturības mehānisms būs viens no galvenajiem atveseļošanas instrumentiem ar vēl nepieredzētu summu 672,5 miljardu EUR apmērā, kas paredzēti aizdevumiem un dotācijām, lai agrīnā posmā sniegtu finansiālu atbalstu izšķirošajos ekonomikas atveseļošanas pirmajos gados. Dalībvalstis savos atveseļošanas un noturības plānos iekļaus savu reformu un investīciju valsts programmu, kas izstrādāta saskaņā ar ES politikas mērķiem, koncentrējoties uz zaļo un digitālo pārkārtošanos. Mehānisms atbalstīs dalībvalstu centienus efektīvi stiprināt to sociālo un ekonomisko noturību un līdz ar to arī savu ekonomikas izaugsmes potenciālu un darbvietu radīšanu, tādējādi atbalstot ES mērķu sasniegšanu.

¹ Eiropas ekonomikas prognoze (2020. gada vasara), *Eiropas ekonomika, iestāžu dokuments Nr. 132* (jūlijs).

² Padomes Regula (ES) 2020/672, ar ko izveido Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*) pēc Covid-19 uzliesmojuma; finansiālā palīdzība 100 miljardu EUR apmērā aizdevumu veidā dalībvalstīm, kas to pieprasa.

³ *CRII* un *CRII+*, Eiropas Parlamenta un Padomes 2020. gada 30. marta Regula (ES) 2020/460 un 2020. gada 23. aprīļa Regula (ES) 2020/558.

Atveseļošanas un noturības mehānisms simbolizē ES apņēmību risināt savas problēmas, izmantojot kopīgu pieeju. Vienotā tirgus darbības saglabāšana ir bijusi būtiska, lai stimulētu atveseļošanos, kā arī, lai nodrošinātu godīgu konkurenci un novērstu pārrobežu vērtību ķēžu traucējumus un traucējumus darba ņēmēju brīvai pārvietošanās un preču brīvai aprītei. Tas veicinās dzīves līmeņa augšupēju konvergenci un novērsīs vienlīdzīgu ekonomikas nosacījumu kropļojumus. *Next Generation EU* efektīva īstenošana līdz 2024. gadam var nodrošināt 2 % papildu iekšzemes kopprodukta un radīt 2 miljonus darbvietu, cita starpā paātrinot zaļo un digitālo pārkārtošanos⁴. Tiek lēsts, ka šī papildu izaugsme laika gaitā nodrošinās Atveseļošanas un noturības mehānisma pašfinansēšanos, kas notiks papildu aktivitātes un papildu nodokļu ieņēmumu dalībvalstīs un ES rezultātā.

Šie ES politikas pasākumi ir jāīsteno pēc iespējas ātrāk. Lai gan vienošanās par atveseļošanas paketi palīdz mazināt nenoteiktību, efektīva īstenošana turpmākajos gados ir būtiska atveseļošanās atbalstam. Savienības neatliekama prioritāte ir sadarboties ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu izšķirīgu progresu, apvienojot pareizās reformu un investīciju prioritātes atbilstoši Eiropas mērķiem un pēc tam nodrošinot to efektīvu īstenošanu.

II. Atveseļošanas un noturības mehānisms: ES mērķa — konkurētspējīgas ilgtspējas — sasniegšana

Atveseļošanas un noturības mehānisma pamatā ir ES mērķis panākt konkurētspējīgu ilgtspēju un kohēziju, izmantojot jaunu izaugsmes stratēģiju — Eiropas zaļo kursu. Pāreja uz ilgtspējīgu un iekļaujošu ekonomikas modeli, ko nodrošina digitālo un tīro tehnoloģiju plašāka izplatība un ieviešana, var padarīt Eiropu par pārveides līderi. Atveseļošanas un noturības mehānismam būtu nevis jāatkāpjas no programmas pirms Covid-19, bet gan jāpaātrina darbības, kuru mērķis ir risināt iepriekš pastāvošās problēmas, vienlaikus izvairoties no jauniem kavēkļiem saistībā ar krīzi. Četrām dimensijām, kas noteiktas 2020. gada ilgtspējīgas izaugsmes stratēģijā, proti, vides ilgtspējai, ražīgumam, taisnīgumam un makroekonomikas stabilitātei, arī turpmāk vajadzētu būt pamatprincipiem, kas ir dalībvalstu atveseļošanas un noturības plānu pamatā. Šīs prioritātes ir Eiropas pusgada pamatā un nodrošina, ka jaunā izaugsmes programma sniedz vislabākos rezultātus gan cilvēkiem, gan planētai.

Konkurētspējīga ilgtspēja un noturība ir vienas monētas divas puses — to uzsvēra Covid-19 krīze. Noturība nozīmē ne tikai spēju izturēt problēmas un tikt galā ar tām, bet arī spēju veikt pāreju ilgtspējīgā, taisnīgā un demokrātiskā veidā⁵. Mazāk noturīgām ES valstīm un mazāk noturīgām nozarēm ir bijis grūtāk pārvarēt krīzi un reaģēt uz to. Ja netiks pienācīgi reaģēts, tas ietekmēs to ekonomiskos un sociālos rezultātus turpmākajos gados un desmitgadēs. Noturības atšķirības visā ES ietekmē arī sociālo, ekonomisko un teritoriālo kohēziju, kā arī konvergenci eurozonā un vienotās monetārās politikas efektivitāti. Sniedzot plaša mēroga finansiālu atbalstu publiskajām investīcijām un reformām, vienlaikus veicinot kohēziju un konvergenci, Atveseļošanas un noturības mehānisms padarīs dalībvalstu ekonomiku un sabiedrību noturīgāku un labāk sagatavotu nākotnei. Ir arī jāstiprina dažu kritisko piegādes ķēžu noturība, jo īpaši nozarēs, kas visvairāk pakļautas ārējiem satricinājumiem.

⁴ COM(2020) 456 *final*.

⁵ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “2020. gada stratēģiskais nākotnes plānošanas ziņojums — kurss uz noturīgāku Eiropu”.

Atveseļošanas un noturības mehānisms palīdzēs novērst krīzes radīto kaitējumu un veidot labāku nākotni nākamajām paaudzēm. Pašreizējais parādsaistību pieaugums ir tūlītējs līdzeklis centieniem risināt problēmas, ar kurām nāksies saskarties nākamajām paaudzēm. Milzīgajām investīcijām, kas vajadzīgas ekonomikas stimulēšanai, ir jāatvieglo slogs, kas gulstas uz nākamās paaudzes pleciem, nevis jāpadara tas vēl smagāks. Tāpēc Atveseļošanas un noturības mehānismam ir jāvirza un jāveido ilgtspējīgāka, noturīgāka un taisnīgāka Eiropa nākamajai paaudzei atbilstoši Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķiem.

Klimata un vides krīzes risināšana ir aktuāls mūsu laika izaicinājums, un tā ir iespēja atjaunot ekonomiku ilgtspējīgā veidā. Lai saglabātu cilvēku veselību, pārticību un labklājību Eiropā un visā pasaulē, ir vajadzīga steidzama un noturīga visu sabiedrības dalībnieku rīcība. Eiropas zaļais kurss ir mūsu politiskā apņemšanās un mūsu reakcija uz šo izaicinājumu. Arī Eiropas izaugsmes stratēģijas mērķis ir pārveidot ES par taisnīgu un pārtikušu sabiedrību ar resursu ziņā efektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku. Ekonomiskā reakcija uz Covid-19 krīzi sniedz vienreizīgu iespēju paātrināt zaļo pārkārtošanos. Lai pārvarētu šo krīzi, būs vajadzīgas lielas investīcijas un būtiskas reformas, ko lielā mērā atbalstīs ES Atveseļošanas un noturības mehānisms. Lai īstenotu zaļo pārkārtošanos, ir vajadzīgas reformas publiskā un privātā sektora investīciju novirzīšanai uz darbībām klimata un vides jomā, kā arī lielas pārmaiņas mūsu dažādajās politikas jomās. Tāpēc mūsu ekonomikas atveseļošanas instrumentiem ir ne tikai jānovērš krīzes izraisītais īstermiņa kaitējums, bet arī jāvirza ekonomika pareizajā virzienā uz ilgtspējīgu ilgtermiņa izaugsmi un nodarbinātību, lai līdz 2050. gadam panāktu klimatneitralitāti un atsaistītu ekonomikas izaugsmi no resursu patēriņa. Tas sniedz būtisku iespēju modernizēt tradicionālos rūpniecības modeļus un investēt inovatīvās zaļajās tehnoloģijās un ilgtspējīgākā un digitālā infrastruktūrā, tādējādi paātrinot pāreju uz ilgtspējīgāku, noturīgāku un iekļaujošāku Eiropu. Turklāt, tā kā privātais patēriņš veido vairāk nekā pusi no ES iekšzemes kopprodukta, ilgtspējīgāku patēriņa modeļu veicināšana būs galvenais faktors, kas sekmēs šādas pārmaiņas.

Digitālā pārkārtošanās ir būtiska, lai stiprinātu ES un dalībvalstu sociālo un ekonomisko noturību, to ilgtspējīgas izaugsmes potenciālu un darbvietu radīšanu. Covid-19 pandēmija ir paātrinājusi digitālās pārveides tendences — dalībvalstis ir veikušas pasākumus, lai stiprinātu digitālo infrastruktūru, nodrošinājušas tiešsaistes izglītību un atbalstījušas MVU to digitalizācijas centienos. Tomēr krīze ir arī norādījusi uz trūkumiem un atklājusi vājās vietas. Digitalizācijas jomā joprojām ir atšķirības starp ekonomikām un sabiedrībām. Atlikušie šķēršļi un nevienlīdzīga piekļuve infrastruktūrai turpina palēnināt progresu, un Eiropa joprojām ir lielā mērā atkarīga no citiem reģioniem attiecībā uz daudzām svarīgām digitālajām spējām un pakalpojumiem. Eiropas zinātniskās un tehnoloģiskās lietpratības izmantošana, pārveidojošas un tālredzīgas pētniecības, inovācijas un izplatīšanas stratēģijas izstrāde ir vienīgais veids, kādā nodrošināt Eiropas produktivitātes pieaugumu un konkurētspēju un tādējādi aizsargāt tās tehnoloģisko suverenitāti, kas ir svarīgs tās atvērtās stratēģiskās autonomijas aspekts.

Covid-19 pandēmija ir izgaismojusi, ka ir steidzami jārisina ieilgušas problēmas, kas ietekmē taisnīgumu sabiedrībā. Tās ietver valstu veselības un sociālās aizsardzības sistēmu sagatavotību un noturību, kā arī vienlīdzīgu piekļuvi cenas ziņā pieejamai un kvalitatīvai veselības aprūpei, ilgtermiņa aprūpes un bērnu aprūpes sistēmām, demogrāfiskās pārmaiņas, globalizāciju un zaļo un digitālo pārkārtošanos. Problēmas, kas jārisina, var skart tādas jomas

kā nodarbinātība, prasmes, veselība, izglītība, jo īpaši nolūkā novērst pieaugošo nevienlīdzību un atbalstīt tos, kurus krīze skārusi vissmagāk, piemēram, jaunās paaudzes, sievietes un neaizsargātās grupas. Covid-19 pandēmija ir norādījusi arī uz vajadzību radīt taisnīgāku un ilgtspējīgāku uzņēmējdarbības vidi un pārskatīt darba apstākļus daudzās nozarēs. Pagarinātie pārvietošanās ierobežojumi ir sekmējuši tiešsaistes pakalpojumus un e-komerciju, un šī tendence, visticamāk, turpināsies. Tomēr tiešsaistes vidē pašlaik dominē daži lieli tirgus dalībnieki, kuru ietekme tirgū pieaug un kuriem ir mobilas nodokļu bāzes, un dažkārt tas kaitē daudzu mazāku Eiropas uzņēmumu spējai sākt un izvērst darbību vienotajā tirgū. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš atbalstam nozarēs, kurām ir būtiska nozīme mūsu demokrātijās, jo īpaši plašsaziņas līdzekļu nozarē, kur atbalsts būtu jāsniedz tā, lai tiktu ievērota un veicināta plašsaziņas līdzekļu brīvība un plurālisms. Ir arī jāatbalsta reģioni, rūpniecības nozares un darba ņēmēji, kurus visvairāk skar zaļā pārkārtošanās, un jāmazina pārkārtošanās sociālekonomiskā ietekme. Tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu vienlīdzīgas un taisnīgas iespējas cilvēkiem un uzņēmumiem.

Kopš 2008. gada finanšu un ekonomikas krīzes ekonomiskā un monetārā savienība ir daudz stabilāka attiecībā uz krīžu pārvarēšanu, taču rodas jauni izaicinājumi makroekonomikas stabilitātei. Covid-19 krīze ļoti atšķiras no 2008. gada finanšu krīzes — tā rada tiešu negatīvu ietekmi uz saimniecisko darbību un var ietekmēt makroekonomisko stabilitāti, un šīs problēmas ir jārisina ātri un apņēmīgi. Pastāv risks, ka pašreizējā nelīdzsvarotība saasināsies, un rodas jaunas nelīdzsvarotības. Tāpēc noturīgas atveseļošanās veicināšana ir neatliekama prioritāte. Būs nepieciešama pastāvīga uzraudzība un modrība, un dalībvalstīm būtu jānovērš jaunā nelīdzsvarotība, veicot reformas, kas stiprina ekonomisko un sociālo noturību. Atveseļošanas un noturības mehānisms nodrošinās līdzekļus, kas palīdzēs dalībvalstīm risināt ekonomiskās un sociālās problēmas, ar kurām tās saskaras. Dalībvalstīm 2021. gadā būtu jāturpina saprātīgi izmantot fiskālo elastīgumu, lai atbalstītu ekonomiku. Publiskajām finansēm būs liela nozīme ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes stimulēšanā — tās nodrošinās ekonomikas stabilitāti un spēju atbalstīt pieprasījumu un sniegt palīdzību laikā, kad tā ir vajadzīga. Covid-19 pandēmija rada ievērojamu spiedienu uz saimniecisko darbību un negatīvi ietekmē valsts un privātā sektora parādu. Kad ekonomiskie apstākļi to ļaus, būs pienācis laiks īstenot fiskālo politiku, kuras mērķis ir sasniegt piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli, vienlaikus veicinot investīcijas, divējādu pārkārtošanos un sociālo iekļaušanu.

Konkurētspējīgai ilgtspējai ir vajadzīga atvērtība un spēcīgs vienotais tirgus. Lai nodrošinātu sekmīgu Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanu, ir nepieciešama privātā sektora ieinteresēto personu un investoru līdzdalība. Ar publiskajiem līdzekļiem nevajadzētu aizstāt vai izstumt privātā sektora investorus, bet gan papildināt un virzīt privātā sektora investīcijas, ja tas ir nepieciešams, proti, gadījumā, ja Covid-19 uzliesmojuma un tam sekojošās ekonomikas krīzes izraisītās sistēmiskās vai tirgus nepilnības vai kaitējums neļauj tirgum pašam atgūties un sasniegt politikas mērķus. Lai veicinātu inovāciju un paātrinātu atveseļošanos, vienotajā tirgū ir jānodrošina vienlīdzīgi konkurences apstākļi.

III. Galvenie principi, kas ir atveseļošanas un noturības plānu pamatā — dalībvalstu prioritāšu noteikšana

Eiropas puse nodrošina labi izveidotu sistēmu ekonomikas un nodarbinātības politikas koordinēšanai nolūkā palīdzēt Savienībai un dalībvalstīm pārvarēt ar atlabšanu un divējādu pārkārtošanos saistītos izaicinājumus. Dalībvalstu atveseļošanas un noturības plānos būtu efektīvi jārisina politikas problēmas, kas izklāstītas Padomes pieņemtajos konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos. Mūsu kopējās interesēs būs paralēli pievērsties reformām un investīciju vajadzībām — abiem faktoriem ir jādarbojas kopā, lai panāktu savstarpēji pastiprinošu ietekmi.

Atveseļošanas un noturības plānos būs jāatspoguļo attiecīgās konkrētās valsts problēmas un tie būs jāsaista ar ES prioritātēm. Tas ietver konkrētām valstīm adresētos ieteikumus pēdējos gados un jo īpaši 2019. un 2020. gada Eiropas pusgada ciklos. Īstenojot šos ieteikumus, proti, veicot konkrētas reformas un investīcijas, dalībvalstīm būtu jākoncentrējas uz tām problēmām un prioritātēm, kas radīs visilgstošāko ietekmi un stiprinās dalībvalsts izaugsmes potenciālu, darbvietu radīšanu, veselības aprūpes sistēmas un ekonomisko un sociālo noturību un reģionālo kohēziju. Tajā pašā laikā, veicot reforma un investīcijas, būs jāievēro princips “nekaitēt”, pēc iespējas izmantojot atsauci uz ES Taksonomijas regulu⁶.

Zaļā pārkārtošanās

Visos valstu atveseļošanas un noturības plānos liela uzmanība būs jāpievērš gan reformām, gan investīcijām, kas atbalsta zaļo pārkārtošanos. Lai ievērotu Eiropadomes apņemtānos sasniegt klimata politikas integrēšanas mērķi 30 % apmērā gan daudzgadu finanšu shēmai, gan *Next Generation EU*, katrā atveseļošanas un noturības plānā vismaz 37 % no izdevumiem jābūt saistītiem ar klimatu.

Eiropa vēlas panākt klimatneitralitāti līdz 2050. gadam, un ir paredzams, ka tā ievērojami palielinās savus mērķus attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumiem līdz 2030. gadam. Lai sasniegtu mērķi klimata jomā līdz 2030. gadam samazināt emisijas par 55 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni, dalībvalstīm būtu jāiesniedz plāni par reformām un investīcijām nolūkā atbalstīt zaļo pārkārtošanos enerģētikas, transporta, rūpniecības dekarbonizācijas, aprites ekonomikas, ūdens resursu apsaimniekošanas un bioloģiskās daudzveidības jomā. Tas atbilst arī galvenajām investīciju jomām, kas noteiktas Eiropas pusgada ietvaros. To darot, dalībvalstīm būtu jābalstās uz saviem nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem, kuros tās nosaka savu devumu kopējo ES mēroga klimata un enerģētikas mērķu sasniegšanā, un jāizklāsta reformas un investīcijas, ko tās plāno īstenot laikposmā no 2021. līdz 2030. gadam, lai šos mērķus sasniegtu. Šā gada oktobrī Komisija nāks klajā ar katras dalībvalsts nacionālā enerģētikas un klimata plāna individuālu novērtējumu, kas dalībvalstīm sniegs svarīgas norādes, ko izmantot, gatavojot savus atveseļošanas un noturības plānus.

⁶ Regula (ES) 2020/852.

Dalībvalstīm būtu jāpaātrina emisiju samazināšana, ātri izvērsot atjaunojamo energoresursu enerģijas un ūdeņraža izmantošanu un pastiprinot rīcību ēku energoefektivitātes jomā. Atveseļošanas un noturības plānos dalībvalstīm galvenā uzmanība būtu jāpievērš vislabāk izstrādātajiem un novatoriskākajiem projektiem, lai paātrinātu atjaunojamo energoresursu enerģijas izvērsanu. Ēku renovācijas shēmām būs būtiska nozīme ekonomikas atveseļošanās atbalstā, jo tās radīs darbvietais būvniecības nozarē, samazinās enerģijas rēķinus, nodrošinās veselīgākus dzīves apstākļus un samazinās enerģētisko nabadzību. Komisija atbalstīs dažādus pasākumus, lai sekmētu ēku renovāciju, ar mērķi vismaz divkārsot esošā ēku fonda ikgadējo renovācijas rādītāju, jo īpaši izmantojot Renovācijas viļņa iniciatīvu. Šīs investīcijas būtu jāpapildina ar nepieciešamajām regulatīvajām reformām, lai radītu iespēju šādas investīcijas veikt un tās būtu ilgtspējīgas.

Investīcijas ilgtspējīgā mobilitātē arī var ievērojami sekmēt ekonomikas atveseļošanas. Transporta jomai veltīti pasākumi var ievērojami samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas un uzlabot gaisa kvalitāti, vienlaikus veicinot ražīguma pieaugumu. Izstrādājot valsts atveseļošanas un noturības plānus, dalībvalstīm būtu jāapsver tādi pasākumi kā investīcijas sabiedriskajā transportā un infrastruktūrā, kas atbalsta pāreju uz ilgtspējīgāku un viedāku mobilitāti, tostarp netraucētus un efektīvus Eiropas multimodālos tīklus, kā arī Eiropas transporta tīkla pasažieru un kravu pārvadājumu tīklu modernizēšanu. Lai sasniegtu šo mērķi, būtiska nozīme ir arī reformām un investīcijām, kuru mērķis ir palielināt pieprasījumu pēc bezemisiju un mazemisiju transportlīdzekļiem un paātrināt uzlādes un uzpildes infrastruktūras izvērsanu. Tas būtu jāpapildina ar investīcijām mazoglekļa energotehnoloģijās un vērtību ķēdēs, tostarp ūdeņraža vai akumulatoru jomā, un ilgtspējīgas enerģētikas infrastruktūrā. Lai atbalstītu šo tendenci, īpaši svarīgi būs reformēt vides stimulus, ko nodrošina nodokļu uzlikšana transportlīdzekļiem un degvielām. Komisijas ilgtspējīgas un viedas mobilitātes stratēģija, kas jāpieņem līdz 2020. gada beigām, turpinās pievērsties iespējām transporta nozarē.

Dalībvalstīm būtu arī jāveic pasākumi nolūkā veicināt pilnīgāku aprites ekonomiku, uzlabot vides infrastruktūru un aizsargāt un atjaunot bioloģisko daudzveidību. Aprites ekonomika rada vietējas, ilgtspējīgas darbvietais, novēršot atkritumu rašanos un nodrošinot to atkārtotu izmantošanu, remontēšanu, atjaunošanu un pārstrādi. Tā stiprina ES noturību un atvērtu stratēģisko autonomiju, jo tiek izstrādāti inovatīvi uzņēmējdarbības modeļi, kuru pamatā ir digitālās tehnoloģijas un kuru mērķis ir veicināt resursu un otrreizējo izejvielu efektīvu izmantošanu. Vides infrastruktūras uzlabošana, jo īpaši attiecībā uz atkritumu un ūdens apsaimniekošanu un piesārņojuma samazināšanu, aizsargā iedzīvotāju veselību un labklājību no vides riskiem un to ietekmes. Bioloģiskās daudzveidības un dabisko ekosistēmu aizsardzība un atjaunošana un ilgtspējīgu pārtikas sistēmu nodrošināšana ir būtiska, lai stiprinātu oglekļa dioksīda piesaistītājus, palielinātu noturību un novērstu uzliesmojumu rašanos un izplatīšanos nākotnē. Tas arī radīs jaunas ekonomiskās iespējas lauku apvidos, jo zemes izmantošana būs ilgtspējīgāka.

Visbeidzot, dalībvalstīm būs jāņem vērā nepieciešamība nodrošināt godīgu un sociāli taisnīgu pārkārtošanos visās zaļās politikas jomās. Tas jo īpaši nozīmē, ka valstu atveseļošanas un noturības plāni būtu jāizstrādā pilnīgā saskaņā ar ierosinātajiem taisnīgas

pārkārtošanās teritoriālajiem plāniem, kas sagatavoti Taisnīgas pārkārtošanās mehānisma ietvaros.

Digitālā pārkārtošanās un ražīgums

Dalībvalstīm savos atveseļošanas un noturības plānos būtu jāietver vērienīgi digitālās pārkārtošanās mērķi. Atveseļošanas un noturības mehānisms ir vienreizīga iespēja veicināt visu ekonomikas un sociālo nozaru, tostarp sabiedrisko pakalpojumu, digitālo pārkārtošanos. Lai nodrošinātu efektīvu īstenošanu, Komisija ierosina katrā atveseļošanas un noturības plānā vismaz 20 % no izdevumiem atvēlēt digitālajai jomai.

Dalībvalstīm galvenā uzmanība būtu jāpievērš tām reformām un investīcijām, kas uzlabo savienojamību. Tas ietver, piemēram, to, ka tiek veicināta un atvieglota ļoti augstas veiktspējas tīklu, tostarp 5G un gigabitu tīklu savienojumu pilsētu un lauku mājāsaimniecībās, un lielapjoma transporta koridoru plaša izvērsšana saskaņā ar ES 2025. gadam nospraustajiem 5G un gigabitu savienojamības mērķiem. Šīs investīcijas ir svarīgas, lai pārvarētu digitālo plaisu, vienlaikus izvairoties no privāto investīciju izstumšanas gadījumos, kad nav tirgus nepilnību. Kā norādīts *Next Generation EU*, ļoti augstas veiktspējas tīklu, tostarp 5G un optiskās šķiedras tīklu, ātrai izvērsšanai būs pozitīva ietekme uz visu sabiedrību. Tas ietver atbilstoša joslas platuma un pārklājuma nodrošināšanu nozarēs, kas ir būtiskas ekonomikas atveseļošanai un noturībai, piemēram, lauksaimniecībā, transportā, veselības aprūpē un izglītībā. Tas arī palīdzēs stiprināt Eiropas atvērto stratēģisko autonomiju, vienlaikus gūstot labumu no atvērtas ekonomikas, jo tiks sniegts atbalsts tādas infrastruktūras īstenošanai, kas būs nepieciešama lietotnēm un procesiem nākotnē.

Digitālo prasmju attīstīšana visos līmeņos ir priekšnosacījums tam, lai nodrošinātu, ka visi Eiropas iedzīvotāji var piedalīties sabiedrības dzīvē un baudīt digitālās pārkārtošanās sniegtās priekšrocības. Šajā nolūkā būs nepieciešamas reformas pamatzglītības, augstākās izglītības, prasmju un mūžizglītības jomā, lai atbalstītu pārkārtošanos darba tirgū, izstrādātu un ieviestu svarīgākās digitālās tehnoloģijas un veidotu Eiropas digitālo nākotni. Lai novērstu digitālo plaisu, būtu jāatbalsta vienlīdzība attiecībā uz piekļuvi digitālajai infrastruktūrai, aprīkojumam un prasmēm. Valsts pārvaldes pārveide, tostarp tiesu sistēmu digitalizācija, izmantojot jaunās paaudzes digitālos rīkus, uzlabos administratīvos procesus un atvieglos tiešsaistes mijiedarbību ar iedzīvotājiem un uzņēmumiem. Uzņēmumu digitalizācija būtu jāpaātrina, ilgtspējīgā veidā ieviešot digitālos risinājumus un nodrošinot kiberneturīgu digitālo pārveidi visās nozarēs. Digitālo risinājumu izstrāde būs galvenais zaļās pārkārtošanās veicinātājs.

Atveseļošanas un noturības plānos galvenā uzmanība būtu jāpievērš arī mūsdienīgu digitālo spēju veidošanai un izmantošanai. Reformas un investīcijas, kas veicina mākslīgo intelektu, augstas veiktspējas datu apstrādi, kiberneturību, kvantu tehnoloģijas un infrastruktūras, drošu savienojamību, mikroelektroniku un elektronikas komponentus, mākoņdatošanas infrastruktūru un pakalpojumus, kosmosa pakalpojumus un blokķēdes, ir vienreizīga iespēja palielināt ražīgumu ilgtermiņā un nodrošināt Eiropas vadošo lomu šajās pasaules mērogā konkurētspējīgās nozarēs. Atveseļošanas un noturības mehānisms var palīdzēt dalībvalstīm veikt investīcijas un reformas šajās galvenajās ekonomikas nozarēs, lai stiprinātu ES atvērto stratēģisko autonomiju.

Taisnīgums

Atveseļošanās un pārkārtošanās procesam ir jābūt taisnīgam pret visiem Eiropas iedzīvotājiem, lai novērstu pieaugošo nevienlīdzību, nodrošinātu visu sabiedrības daļu atbalstu un veicinātu sociālo, ekonomisko un teritoriālo kohēziju. Atveseļošanas un noturības mehānisms palīdzēs dalībvalstīm risināt strukturālās problēmas, kas jau kopš daudziem gadiem ir apzinātas Eiropas pusgada ietvaros un ko Covid-19 krīze ir pastiprinājusi. Lai gan īstermiņa darba shēmas palīdzēja ierobežot krīzes ietekmi uz nodarbinātību, darba tirgus apstākļi pasliktinās, un paredzams, ka vairākās nozarēs un Eiropas daļās strauji pieaugs bezdarbs. Īpaša uzmanība jāvelta jaunatnes situācijai. Būtu jādara viss iespējamais, lai novērstu, ka bezdarbs un sociālā atstumtība kļūst pastāvīga, un atvieglotu darba tirgus pielāgošanu, kas nepieciešama zaļās un digitālās pārkārtošanās vajadzībām. Būs svarīgi arī veicināt konvergenci un uzlabot reģionu noturību, jo īpaši nolūkā samazināt teritoriālās atšķirības.

Nemot vērā Eiropas sociālo tiesību pīlāru, dalībvalstīm būtu jāpieņem pasākumi, lai nodrošinātu vienlīdzīgas iespējas, iekļaujošu izglītību, taisnīgus darba apstākļus un pienācīgu sociālo aizsardzību. Nemot vērā demogrāfiskās pārmaiņas, saistībā ar zaļo un digitālo pārkārtošanos ir jāpārdomā mūsdienu sociālās aizsardzības sistēmas un darba tirgi. Krīze ir neproporcionāli skārusi ne tikai jauniešus, bet arī sievietes un nelabvēlīgā situācijā esošas grupas, piemēram, mazprasmīgas personas un personas ar invaliditāti, kā arī personas ar rasu vai etnisko piederību minoritātei. Būs vajadzīgi ievērojami centieni, lai atvieglotu viņu piekļuvi darba tirgum, piemēram, risinot darba tirgus segmentācijas problēmu daudzās dalībvalstīs, stiprinot aktīvu darba tirgus politiku, kā arī uzlabojot izglītības sistēmu iekļautību. Šajā sakarā īpaši svarīgi ir nelabvēlīgā situācijā esošām grupām nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīvai izglītībai un apmācībai, lai kompensētu to, ka sociālekonomiskā izcelsme pašlaik ir vissvarīgākais faktors, kas nosaka bērnu un jauniešu izglītības rezultātus.

Dažādas nevienlīdzības formas ierobežo izaugsmi un sociālo kohēziju. Nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi izglītībai, kvalitatīvai veselības aprūpei, kā arī stiprināt ilgtermiņa aprūpi būs arvien svarīgāk arī tāpēc, ka Covid-19 tālejoši ietekmēs sabiedrības veselību gadiem ilgi. Nodrošinot tādus kvalitatīvus veselības aprūpes pakalpojumus, kas ir fiskāli stabili, cenas ziņā pieņemami un pieejami, tiek veicināta veselīga un noturīga sabiedrība un nodrošināts produktīvs darbaspēks. Jārisina arī jautājums par pastāvīgi lielo atšķirību starp nodarbinātības līmeni un darba samaksu vīriešiem un sievietēm. Šajā ziņā izšķiroša nozīme ir pienācīgam atbalstam efektīvai darba un privātās dzīves līdzsvara politikai, nodrošinot piekļuvi kvalitatīvai bērnu aprūpei, ienākumu atbalsta shēmām, nodokļu un pabalstu sistēmu reformām, kas atbalsta kvalitatīvu darbvietu radīšanu un samazina faktorus, kuri attur no strādāšanas. Sociālās aizsardzības sistēmas reformas, kā arī nodokļu sistēmas reformas var samazināt šādu nevienlīdzību, piemēram, novirzot nodokļu slogu no darbaspēka uz nodokļiem, kas ir mazāk kropļojoši.

Makroekonomikas stabilitāte

Dalībvalstīm 2021. gadā būtu jāturpina sniegt mērķtiecīgu un īslaicīgu fiskālo atbalstu saistībā ar vispārējās izņēmuma klauzulas aktivizēšanu, vienlaikus saglabājot fiskālo stabilitāti vidējā termiņā. Tām būtu pakāpeniski jāpāriet no aizsargājošas ārkārtas reaģēšanas uz pasākumiem, kas veicina resursu pārdali, un jāatbalsta ekonomikas atjaunošana.

Kad ekonomikas apstākļi to ļauj, fiskālajai politikai vajadzētu tiekties uz to, ka tā atjauno piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli un nodrošina parāda atmaksājamību, vienlaikus veicinot investīcijas. Lai sagatavotos krīzēm nākotnē, būs svarīga fiskālo rezervju papildināšana. Vispārējās izņēmuma klauzulas aktivizēšana neaptur Stabilitātes un izaugsmes paktā paredzētās procedūras.

Lai palielinātu izaugsmes potenciālu un atbalstītu ekonomikas pārveidi, būs svarīgi uzlabot publisko finanšu kvalitāti. Ņemot vērā dalībvalstu pieņemto bezprecedenta fiskālo pasākumu kopumus un tiem sekojošo publiskā sektora pieaugošo nozīmi ekonomikā, ir ļoti svarīgi, lai valsts pārvaldes iestādes būtu efektīvas un iedarbīgas. Raugoties nākotnē, tās dalībvalstis, kuras nodrošina publisko finanšu pareizu pārvaldību, no krīzes atgūsies ātrāk. Ar publiskajiem izdevumiem būs jāatbalsta zaļā un digitālā pārkārtošanās, tostarp izmantojot zaļo un digitālo publisko iepirkumu un zaļo budžeta plānošanu. Turklāt oglekļa cenas noteikšana un vides nodokļi būs svarīgi vides un fiskālie instrumenti zaļās pārkārtošanās īstenošanā. Lai ekonomikas atveseļošanai mobilizētie publiskie līdzekļi radītu sviras efektu, būtiska nozīme būs privātā finansējuma palielināšanai, piemēram, vēl vairāk padziļinot kapitāla tirgu savienību un veicinot vietējos kapitāla tirgus un ilgtspējīgu finansējumu.

Ir vajadzīgi atbilstīgi pasākumi, lai nodrošinātu sakārtotu attīstību privātā sektora parāda jomā. Covid-19 krīze rada ievērojamas problēmas nodarbinātības jomā un ietekmē uzņēmumu sektora rentabilitāti. Privātā sektora parāds pieaug, un izredzes laikus atmaksāt nesamaksāto parādu pasliktinās. Ņemot vērā iepriekš minēto, būs svarīgi nodrošināt pareizos apstākļus, lai nodrošinātu ātrus un efektīvus tiesiskās aizsardzības līdzekļus, tostarp attiecībā uz maksātnespējas regulējumu, vienlaikus nodrošinot, ka aizdevumu izsniegšana uzņēmumiem un mājāsaimniecībām joprojām atbilst paraugpraktī, par ko vienojušies finanšu sektors, patērētāji un uzņēmumi.

IV. Reformu un investīciju veicināšana, lai atbalstītu stabilu atveseļošanu — Eiropas pamatiniciatīvas

Lai gan plānos tiks atspoguļota katras dalībvalsts konkrētā situācija, ir dažas kopīgas problēmas, kas prasa koordinētas investīcijas un reformas. Atveseļošanas un noturības mehānisms ir iespēja izveidot Eiropas pamatiniciatīvas, kas sniedz reālus ieguvumus ekonomikā un iedzīvotājiem visā ES. Ar šīm pamatiniciatīvām būtu jārisina jautājumi, kas ir kopīgi visām dalībvalstīm, kam vajadzīgas ievērojamas investīcijas, kas rada darbvietas un izaugsmi un kas ir nepieciešami divējādas pārkārtošanas nolūkā. Komisija stingri mudina dalībvalstis savos atveseļošanas un noturības plānos paredzēt investīcijas un reformas turpmāk norādītajās jomās. Šo pamatiniciatīvu īstenošana nodrošinās sekmīgu Eiropas atlabšanu. Tas padarīs Eiropu par digitālu un zaļāku kontinentu un palielinās kohēziju starp dalībvalstīm.

1. **Enerģētikas uzlabošana** — būtu intensīvāk jāizmanto nākotnes prasībām atbilstošas tīras tehnoloģijas un jāpaātrina atjaunojamo energoresursu attīstība un izmantošana, kā arī to integrācija, izmantojot modernizētus tīklus un labāku savstarpēju savienojamību. Pamatiniciatīva veidos pamatu ūdeņraža pīrmtirgiem Eiropā un ar to saistītajai infrastruktūrai. Tās mērķis ir atbalstīt būvniecības un nozares integrāciju gandrīz 40 % apmērā no atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas ar kopējo jaudu 500 GW, kas

jāpanāk līdz 2030. gadam, atbalstīt 6 GW elektrolīzera uzstādīšanu un 1 miljona tonnu atjaunīgā ūdeņraža ražošanu un transportēšanu visā ES līdz 2025. gadam.

2. **Renovācija** — publiskā un privātā sektora ēku energoefektivitātes un resursefektivitātes uzlabošana ievērojami palīdzēs sasniegt ES mērķus klimata jomā, radīs daudz vietējo darbvieta visās dalībvalstīs un vieddzīves un viedās uzskaites rezultātā veicinās digitālo attīstību. Līdz 2025. gadam tas palīdzēs divkārtot renovācijas rādītāju un veicināt pilnīgu renovāciju.
3. **Uzlāde un uzpilde** — ja tiks veicinātas nākotnes prasībām atbilstošas tīras tehnoloģijas, lai paātrinātu ilgtspējīga, pieejama un vieda transporta un uzlādes un uzpildes staciju izmantošanu un sabiedriskā transporta tīkla paplašināšanu, tas padarīs Eiropas pilsētas un reģionus tīrākus, paātrinās rūpniecības pārkārtošanos un palīdzēs sasniegt Parīzes klimata mērķus. Līdz 2025. gadam pamatiniciatīvas mērķis būs izbūvēt vienu miljonu no trim miljoniem uzlādes punktu, kas jāizbūvē līdz 2030. gadam, un pusi no nepieciešamajām 1 000 ūdeņraža stacijām.
4. **Savienojamība** — Eiropas iedzīvotājiem un uzņēmumiem vajadzētu būt piekļuvei ātrdarbīgiem platjoslas pakalpojumiem. Pašlaik tikai 44 % māsaimniecību ir piekļuve ļoti augstas veiktspējas tīkliem, kas spēj nodrošināt vismaz gigabitu savienojamību, un pārklājums lauku apvidos ir ievērojami sliktāks. Strauja ātrdarbīgu platjoslas pakalpojumu, tostarp optisko šķiedru un 5G tīklu, izvēršana visos reģionos un māsaimniecībās, kā arī kvantu kriptogrāfijas sakaru attīstīšana būs būtiska nolūkā nodrošināt pēc iespējas plašāku teritoriālo pārklājumu teritorijās, kurās tirgus nedarbojas, vienlaikus saglabājot ES atvērto stratēģisko autonomiju. Lai gan paredzams, ka pilsētu teritorijās un visā nozīmīgo sauszemes transporta maģistrāļu garumā pārklājums tiks nodrošināts ātrāk, jo to finansēs privātais sektors, Atveseļošanas un noturības mehānismam būtu jānodrošina, ka līdz 2025. gadam visās teritorijās ir pēc iespējas plašāks vienlaidu 5G pārklājums.
5. **Modernizācija** — būtu jāmodernizē un jādara visiem pieejama ES identifikācija un galvenie digitālie sabiedriskie pakalpojumi. Droša elektroniskā identifikācija un autentifikācija ES mērogā attiecībā uz valdībām un privātā sektora dalībniekiem un piekļuve to pakalpojumiem nodrošinās iedzīvotājiem kontroli pār savu tiešsaistes identitāti un datiem, kā arī piekļuvi tiešsaistes digitālajiem pakalpojumiem. Valsts pārvaldes un sabiedrisko pakalpojumu digitalizācija padarīs abus par efektīvākiem. Tas attiecas arī uz tiesu un veselības aprūpes sistēmu. Līdz 2025. gadam dalībvalstīm būtu jānodrošina Eiropas digitālās identitātes (e-ID) nodrošināšana, un valsts pārvaldes iestādēm būtu jānodrošina sadarbspējīgi, personalizēti un lietotājdraudzīgi digitāli sabiedriskie pakalpojumi.
6. **Paplašināšana** — ES digitālā pārkārtošanās ir atkarīga no Eiropas rūpniecības datu mākoņa kapacitātes paplašināšanas un spējas izstrādāt sevišķi jaudīgus, progresīvus un ilgtspējīgus procesorus. Līdz 2025. gadam pamatiniciatīvas mērķis būs divkārtot

pusvadītāju ražošanu Eiropā, lai ražotu 10 reizes energoefektīvākus procesorus. Tas ļauj, piemēram, ātri ieviest tīklam pieslēgtus automobiļus un divkārtot to ES uzņēmumu īpatsvaru, kuri izmanto modernus mākoņpakalpojumus un lielos datus (pašlaik tādu ir 16 %).

7. **Pārkvalifikācija un kvalifikācijas celšana** — nepieredzēti lielām investīcijām pārkvalificēšanā un kvalifikācijas celšanā ir būtiska nozīme nolūkā atbalstīt zaļo un digitālo pārkārtošanos, veicināt inovācijas un izaugsmes potenciālu, sekmēt ekonomisko un sociālo noturību un nodrošināt kvalitatīvu nodarbinātību un sociālo iekļaušanu. Investīcijas un reformas būtu jākoncentrē uz digitālajām prasmēm un profesionālo izglītību un apmācību visu vecumu cilvēkiem. 2019. gadā 42 % Eiropas iedzīvotāju joprojām nebija digitālo prasmju pat pamata līmenī. Līdz 2025. gadam to Eiropas iedzīvotāju (vecumā no 16 līdz 74 gadiem) īpatsvaram, kuriem ir digitālās pamatprasmes, būtu jāpalielinās līdz 70 %. Izglītības sistēmas ir vēl vairāk jāpielāgo 21. gadsimta izaicinājumiem. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka skolēnu digitālās prasmes ievērojami uzlabojas, lai vismaz līdz 15 % samazinātu to 13-14 gadus veco skolēnu īpatsvaru, kuru datorprātības un informācijprātības līmenis nav pietiekams. Dalībvalstīm īpaša uzmanība būtu jāpievērš nelabvēlīgā situācijā esošām grupām, sievietēm un jo īpaši jauniešiem, kas ienāk darba tirgū, un jārada kvalitatīvas nodarbinātības iespējas, jāatbalsta pienācīgs arodizglītības piedāvājums un jāstiprina profesionālā izglītība un apmācība (PIA). Līdz 2025. gadam vismaz četriem no pieciem PIA absolventiem vajadzētu būt nodarbinātiem un trim no pieciem būtu jāgūst apmācība darbavietā.

Lai nekavējoties izmantotu ekonomikas atveseļošanas atbalstu, ir būtiski radīt pareizos apstākļus ātrai investīciju projektu īstenošanai. Galvenā prioritāte ātrai investīciju veikšanai ir apzināt vājās vietas un to cēloņus dalībvalstīs, kā arī ES līmenī. Šķēršļi, kas var radīt riskus investīciju projektiem, izpaužas dažādos veidos. Tie var būt, sākot no administratīvā sloga saistībā ar uzņēmējdarbības uzsākšanu, līdz pat prasmju trūkumam, augstiem nodokļiem vai sarežģītai nodokļu sistēmai, izvairīšanās no nodokļu maksāšanas, ierobežojošiem nozares tiesību aktiem vai ilgstošai tiesvedībai. Atveseļošanas un noturības mehānisma sekmīga īstenošana ir atkarīga no tā, cik efektīvi tiks novērsti šķēršļi investīcijām un uzlabota uzņēmējdarbības vide. Tas vēlreiz norāda uz to, cik svarīgi ir investīciju politiku atbalstīt ar papildu strukturālajām reformām.

Dalībvalstīm būtu jākoncentrējas uz investīcijām, kas nāk par labu vienotajam tirgum. Pārrobežu un daudzvalstu projektiem ir būtiska nozīme attiecībā uz noteiktu investīciju veidu veicināšanu, piemēram, investīcijas enerģijas starpsavienotājos vai transporta tīklos, vai uz nākotni vērstos digitālos un zaļos projektos, kas sniegs reālus ieguvumus vienotajam tirgum. Komisija aktīvi rīkosies, lai nodrošinātu, ka daudzvalstu projekti ir atvērti visām ieinteresētajām dalībvalstīm, lai maksimāli palielinātu to potenciālu integrēt vērtību ķēdes, stiprināt rūpniecisko ekosistēmu noturību un padziļināt vienoto tirgu saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānisma ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas mērķiem. Daudzvalstu un pārrobežu projektiem, jo īpaši tādiem, kuros iesaistītas citas ES programmas, nāktu par labu efektīva koordinācija, ko Komisija ir gatava nodrošināt. Daudzi no šiem projektiem arī palielinās Eiropas ekonomikas stratēģisko autonomiju.

Dalībvalstīm ir jāpalielina ES līdzekļu apguves spējas valsts līmenī. Lai to panāktu, tām būtu jākoncentrējas uz tiem konkrētai valstij adresētajiem ieteikumiem, kas ir svarīgi nolūkā atvieglot reformu un ar tām saistīto investīciju īstenošanu. Tiesiskuma un labas pārvaldības ievērošana, efektīvas iestādes, neatkarīgas un efektīvas tiesu sistēmas, kvalitatīva valsts pārvalde, stabils korupcijas apkarošanas, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas un krāpšanas apkarošanas regulējums, efektīva publiskā iepirkuma nodrošināšana, efektīvs maksātnespējas regulējums un efektīvas nodokļu sistēmas ir svarīgi faktori, kas nosaka dalībvalsts uzņēmējdarbības vidi. Visi šie aspekti var ietekmēt lēmumus par investīcijām un to, cik ātri visi dalībnieki sāk investīciju projektus. Būtu jāpaātrina arī darbs ES līmenī pie juridiskajiem un procesuālajiem aspektiem, lai papildinātu dalībvalstu centienus, jo īpaši nolūkā aizsargāt Savienības finanšu intereses. Komisija sniegs turpmākus norādījumus par galvenajām darbībām, ko var veikt, lai nodrošinātu investīciju ātru īstenošanu, kā arī palīdzēs dalībvalstīm īstenot atveseļošanas un noturības plānus, izmantojot tehniskā atbalsta instrumentu.

Līdzekļi, ko dalībvalstis saņems no Atveseļošanas un noturības mehānisma, papildinās finansējumu, ko tās parasti saņem saskaņā ar ES kohēzijas politiku vai no citiem ES avotiem. Lai nodrošinātu konsekveni un sinerģiju, dalībvalstis varēs apvienot finansējumu no dažādiem instrumentiem, taču nedrīkstēs būt dubultas finansēšanas un dalībvalstīm savos atveseļošanas un noturības plānos būs jānorāda dažādas finansējuma iemaksas. Būs svarīgi, lai dalībvalstis ieviestu stabilus koordinācijas mehānismus gan plānošanas, gan īstenošanas posmā un nodrošinātu plašu dialogu ar ieinteresētajām personām un reģionālajiem, ekonomikas un sociālajiem partneriem. Atveseļošanas un noturības mehānismu var izmantot arī, lai veicinātu privātās investīcijas, piemēram, kopā ar *InvestEU* vai pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” uzdevumiem un partnerībām. Atveseļošanas un noturības mehānisms sniegs īpašu labumu liela apjoma projektiem un projektiem, kurus īsteno valsts līmenī. Ņemot vērā laikposmu līdz 2023. gadam, kurā paredzēts piesaistīt līdzekļus no Atveseļošanas un noturības mehānisma, dalībvalstis var koncentrēties uz tiem projektiem, kas ir jau sagatavošanas beigu posmā.

V. Visu Eiropas pusgada daļu apvienošana, lai koncentrētos uz reformām un investīcijām

Eiropas pusgads un jaunais Atveseļošanas un noturības mehānisms ir cieši saistīti. Atveseļošanas un noturības plāni tiks novērtēti, ņemot vērā konkrētām valstīm adresētos ieteikumus. Tā kā Eiropas pusgadā un Atveseļošanas un noturības mehānismā paredzētie termiņi pārklāsies, Eiropas pusgads ir uz laiku jāpielāgo Atveseļošanas un noturības mehānisma darbības uzsākšanai.

Atveseļošanas un noturības plāni būs galvenais atsaucē dokuments dalībvalstu uz nākotni vērstajām politikas iniciatīvām. Ņemot vērā komplementaritāti ar Eiropas pusgadu un lai racionalizētu pieprasīto dokumentu saturu un skaitu, dalībvalstis tiek mudinātas iesniegt valsts reformu programmu un atveseļošanas un noturības plānu vienotā dokumentā. Tajā būs sniegts pārskats par reformām un investīcijām, ko dalībvalsts nākamajos gados veiks atbilstoši Atveseļošanas un noturības mehānisma mērķiem. Attiecībā uz dalībvalstīm, kuras 2021. gadā iesniegs savus atveseļošanas un noturības plānus, Komisija Padomes īstenošanas aktu priekšlikumiem pievienos analītiskus dokumentus, kuros būs izvērtēta atveseļošanas un

noturības plānu būtība. Šie dokumenti 2021. gadā aizstās Eiropas pusgada ziņojumus par katru valsti. Priekšlikumu kopums par īstenošanas aktiem un pārorientētie valstu novērtējumi tiks publicēti pakāpeniski atkarībā no atveseļošanas un noturības plānu īstenošanas un Komisijas novērtējumu pabeigšanas.

Nemot vērā atveseļošanas un noturības plānu visaptverošo un tālredzīgas politikas raksturu, Komisijai 2021. gadā nebūs jāierosina konkrētām valstīm adresēti ieteikumi tām dalībvalstīm, kuras būs iesniegušas šādu plānu. Tomēr Komisija ierosinās ieteikumus par dalībvalstu budžeta stāvokli 2021. gadā, kā paredzēts Stabilitātes un izaugsmes paktā. Reformu īstenošana joprojām tiks uzraudzīta, pamatojoties uz iepriekšējo gadu konkrētām valstīm adresētiem ieteikumiem.

Lielā ekonomikas lejupslīde, ko izraisīja Covid-19 krīze, radīs jaunus makroekonomikas nelīdzsvarotības riskus, jo īpaši uzņēmumu un mājsaimniecību parādsaistību pieauguma dēļ, kas savukārt var ietekmēt finanšu nozari. Tādēļ uzraudzība saskaņā ar makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūrām nākamajā ciklā būs jākoncentrē uz šiem strauji pieaugošajiem riskiem. Tam 2020. gada novembra brīdināšanas mehānisma ziņojumā tiks pievērsta galvenā uzmanība. Kopā ar novērtējumu par stabilitātes un konverģences programmām, kas dalībvalstīm jāiesniedz līdz 2021. gada aprīļa beigām, Komisija sagatavos arī padziļinātus pārskatus, kuros novērtēs nelīdzsvarotības situāciju attiecīgajās dalībvalstīs.

Pašlaik tiek veikta pēcprogrammas uzraudzība, lai novērtētu ekonomikas, fiskālo un finansiālo situāciju Kiprā, Īrijā, Spānijā un Portugālē nolūkā apzināt iespējamos riskus šo valstu atmaksāšanas spējai. Tas ietver ziņošanu reizi sešos mēnešos⁷. Grieķijas gadījumā kopš makroekonomikas korekciju programmas beigām 2018. gada augustā tiek veikta pastiprināta uzraudzība. Nemot vērā Atveseļošanas un noturības mehānisma ieviešanu, būs svarīgi nodrošināt saskaņotību starp instrumentiem, samazināt ziņošanas slogu un izvairīties no nevajadzīgas dublēšanās, vienlaikus nodrošinot atbilstību dažādām juridiskajām un institucionālajām prasībām. Komisija ziņošanu gan pēcprogrammas, gan pastiprinātas uzraudzības ietvaros pēc iespējas saskaņos ar racionalizēto Eiropas pusgada grafiku. Sākot no 2020. gada rudens, Komisija novembrī un maijā publicēs pusgada pēcprogrammas uzraudzības ziņojumus un divus ceturkšņa ziņojumus par Grieķiju kā daļu no plašāka ekonomikas un fiskālās uzraudzības pasākumu kopuma.

VI. Secinājums

Būs ļoti svarīgi, lai dalībvalstis pēc iespējas ātrāk iesaistītos plašā politikas dialogā, iesaistot sociālos partnerus un visas citas attiecīgās ieinteresētās personas, lai sagatavotu savus atveseļošanas un noturības plānus. Valstu līdzatbildība būs galvenais priekšnosacījums tam, lai varētu sekmīgi īstenot Atveseļošanas un noturības mehānismu un nodrošināt ilgstošus panākumus valsts līmenī un uzticamību Eiropas līmenī. Komisija ir gatava ciešā sadarbībā ar atbildīgajām valsts iestādēm un attiecīgajām ieinteresētajām personām sniegt palīdzību attiecībā uz apspriešanos un informēšanas pasākumiem visos līmeņos, kā arī vajadzības gadījumā sniegt tehnisko atbalstu. Komisija mudina dalībvalstis cieši sadarboties ar tās dienestiem, lai plānu projektus apspriestu agrīnā posmā. Lai nodrošinātu dalībvalstu plānu konsekveni, dalībvalstis no Komisijas dienestiem saņems

⁷ Regula (ES) Nr. 472/2013.

papildu norādījumus par to, kā vislabāk sagatavot savus atveseļošanas un noturības plānus. Komisija ar Eiropas Parlamentu regulārā dialogā par ekonomikas jautājumiem apmainīsies ar viedokļiem par atlabšanas stāvokli.

Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošana ir kopīgs pasākums, kas sastāv no daudziem paralēliem posmiem. Komisija aicina Eiropas Parlamentu un Padomi pēc iespējas drīzāk vienoties par tiesību akta saturu, lai mehānisms sāktu darboties jau 2021. gada 1. janvārī.